

Časopis „NAPREJ“ izhaja dvakrat mesečno in sicer 4. in 18.

Uredništvo, administracija in ekspedicija: Idrija št. 75.

Vse denarne pošiljatve na naslov:

Upravništvo „Naprej“.

Vse dopise in spise na uredništvo.

NAPREJ!

Lastnik lista:

„Idrijska okrajna organizacija.“

Naročnina za celo leto: v Idriji (brez donanjanja na dom): K 1-92, (z donanjanjem na dom): K 2-40, po pošti K 2-50; v Nemčijo 3 kronc.

Posamezne številke 8 vin.

Naše združno delo.

11. m. m. se je vršil prvi občni zbor »Prve idrijske čipkarske zadruge v Idriji«. Računski zaključek, ki se je izdal o delovanju njenem, kaže prav ugodno sliko razvoja zadruge, kateri niso pri krstu kumovali bogati strici . . . 102 čipkarici ste do konec l. 1905. pristopili ter delali za zadrugo. Za 5517 K 53 vin. se je napravilo blaga, za 4087 K pa poslalo med svet; denarnega prometa pa je imela zadruga 21.963 K 63 v. Premoženjsko stanje je nastopno: aktiva znašajo 6001 K 75 vin., pasiva pa 5420 K 70 vin. Čistega dobička pa je bilo 581 K 5 vinarjev.

«Prvo idrijsko čipkarsko zadrugo» so ustanovile čipkarice, katere jo upravljajo in katere edino zamorejo biti združnice. Misel ustanoviti: Prvo idrijsko čipkarsko zadrugo se je porodila v ženskem društvu «Vida», ki je dalo tudi svoje pribranke v znesku 357 K 1 vin. kot brezobrestni temeljni kapital. Ustanovila se je meseca aprila l. 1905., delovanje pa pričela julija meseca istega leta. Sprva se je razvijala skromno, sedaj pa že precej mogočno razprošira svoje peruti, kar dokazuje dejstvo, da je mesec januarij l. 1906. presegel sam celotni promet prejšnjih šestih mesecev. Danes dela za zadrugo nad 300 čipkaric — in danes je šele začetek velikega dela. Da pa je bilo »Prvi idrijski čipkarski zadrugi« mogoče tako razvijati se, je zasluga v prvi vrsti marljivih voditeljic-odbornic ter vodstva »Občnega konsumnega društva«, ki je podprlo svojo sestrico-zadrugo najkolegialnejše ter ji še vedno z dejanjem in svetom stoji v krepko pomoč.

«Prva idrijska čipkarska zadruga» ima svoje odjemalce v vseh avstrijskih mestih ter je šla tudi že v Nemčijo in Francijo. Vsi upi in vse nade so tu, da se je s »Prvo idrijsko čipkarsko zadrugo« započela nova, svetla doba slovenskim čipkaricam na Kranjskem in na Goriškem. In ako se to izvrši in izpolni, bo to zasluga organiziranega proletarjata v našem okraju.

18. m. m. pa se je vršil redni občni zbor »Občnega konsumnega društva«, te stare naše zadruge, ki ponosno jadra med razburkanimi valovi konkurence in nasprotstva do zmage. Računski zaključek za l. 1905. kaže 438.325 K 12 vin. denarnega prometa. Samega blaga se je prodalo za 176.000 K. Žita pa smeljejo 80 vagonov. Prodajalne in notranji promet, valjeni mlin in prodana moka izkazujejo 8703 K 73 vin. čistega dobička. Aktiva »Občnega konsumnega društva« pa znašajo 146.528 K 67 vin. Med aktivi so glavne točke vrednosti posestev in hiš: Posestvo »Podroteja«, obsegajoče hišo, gospodarsko poslopje s stanovanji, valjeni mlin, dva travnika in gozd, fungira v bilanci z vrednostjo 62.649 K 52 vin., hiša v Spodnji Idriji s 7304 K; hiši 446 in 507 v Idriji z vsem inventarjem pa so cenjene na 21.451 K 9 vin. 635 članov se zbira okrog »Občnega konsumnega društva«, ki troši blagodejni vpliv svoj po celem idrijskem okraju. Rezervni fond se od leta do leta bolj krepi — sedaj znaša 9858 K 25 vin., društveni sklad znaša 21.009 K 3 vin., obligacijski sklad pa tvori svoto 7961 K 49 vin.

Vsako leto se »Občno konsumno društvo« bolj okrepi — vsako leto se fondi povečajo, vrednost realitet dejanstveno pomnoži in okrepi . . . Kljub temu pa se da še vsako

leto primerna dividenda. V l. 1904. smo razdelili po 4%, v l. 1905. pa po 4½%. Rezervni sklad se dotira z 20%, dispozicijski pa s 5%. Odpisi realitet so znašali v l. 1905. — 4688 K 82 vin.!

Zadovoljni smo z uspehi «Občnega konsumnega društva», zadovoljni z uspehi «Prve idrijske čipkarske zadruga». S ponosom gledamo na izvršeno delo v minolem letu in z velikimi upi delujemo nato, da bode naše združno delo v tekočem letu doseglo še veliko večje in lepše uspehe.

Da bi dala bodočnost nam še to, da bi poleg obstoječih obeh zadrug vsvetela še nova — **Delavski dom** imenovana, v katerem bo osrednje zatočišče organiziranega proletarjata našega okraja. Potem bomo še ponosnejši na naše združno delo! Zato pa: proletarci in proletarke, združite se!

Doneski k organizaciji čipkarstva na Kranjskem in Goriškem.

III.

Ne bo napačno, ako ponatisnemo notico v «Slov. Narodu», ki je izšla kmalu po oni, v kateri se napada idrijska čipkarska šola. Zdi se nam, da je napisana po inicijativi vodij «Osrednjega čipkarskega tečaja», kajti njeni namen je bil edino ta, da čeli napadom v prejšnjih noticah. Autor Š. je najbrže ravnatelj c. kr. obrtne šole g. Šubic.

Notica se doslovno glasi tako-le:

«Državna akcija za pospeševanje čipkarske domače industrije na Kranjskem in Primorskem. Središče Kranjske in deloma tudi Primorske čipkarske domače industrije je starodavna Idrija. Idrijski čipkarski okoliš obsega nad 300 km² in se nahaja v okrajnih glavarstvih Logatec, Kranj, Ljubljanska okolica, Kamnik, Radovljica, Gorica, Tolmin in Koper. Kar se tiče kvalitete izdelanih čipk, so odlikujejo v prvi vrsti one, ki so izdelane v Idriji, Žireh, Gorenji vasi in v Cerknem, vendar pa ima blago še razne hibe v tehničnom oziru; v drugih krajih je pa čipkarska

tehnika še bolj pomanjkljiva in zategadelj težko konkurira na čipkarskem trgu. Za slabše izdelke se seveda plačujejo nižje cene in ker so cene potlačene, vpliva to zopet na kakovost blaga. Povprečno zasluži izvežbana čipkarica samo 6 do 8 h na uro, torej pri deseturnem delu na dan komaj 60 do 80 h. Te neugodne razmere so v nekaterih krajih posebno občutljive, namreč tam, kjer je razvita kupčija na ta način, da so odjemalci čipk obenem tudi prodajalci sukanca in živil. Čipkarica mora vzeti pri odjemalcu izdelanega blaga sukanec na račun in plača se ji deloma z živili; tako ima odjemalec trojen dobiček: pri čipki, pri surovem blagu in pri špecerijski trgovini. Da se odpravijo omejnjeni tehnični in kupčijski nedostaki, ki tarejo našo čipkarsko industrijo, je pričela vlada z veliko akcijo, ki obsega obenem mnogo prevažnih humanitarnih in splošno kulturnih naredb, s katerimi namerava temeljito poseči v odnošaje naše čipkarske domače industrije ter pomagati prebivalstvu v gmotnem in duševnem oziru. To akcijo je poverila vlada ravnateljstvu c. kr. centralnega čipkarskega kurza na Dunaju, ki je začelo snovati posebne potovalne kurze za čipkarsko industrijo. Po raznih deželah je danes otvorjenih že kakih 30 takih kurzov, ki imajo značaj pridobitnih šol in bodo ostali mnogo let v enem in istem kraju, da z vsemi silami v zgoraj navedenem smislu vplivajo na povzdigo čipkarske industrije, oziroma na zboljšanje gmotnega položaja naših čipkavic. Prvi tak kurz v idrijskem čipkarskem ozemlju je vlada ustanovila s 1. januarjem 1906 v Žireh, kjer so prizadeti lokalni faktorji po možnosti podpirali namene naučne naprave. Nujno je želeti, da se prebivalstvo čim preje tesno oklene novega zavoda in se v najširši meri poslužuje udobnosti, katere jim bode nudila ustanovljena šola. Treba se je oprijeti dane prilike in merodajni krogi store ljudstvu veliko uslugo, če ga pri vsaki priliki opozarjajo na nove čipkarske kurze ter gladijo pot akciji, ki je v istini velikega gospodarskega pomena za naše ljudstvo.

Mislimo, da je v ti notici precej jasno osvetljeno bistvo in namen c. kr. vlade in

ravnateljstva c. kr. osrednjega čipkarskega tečaja na Dunaju.

* * *

Par dni po objavi gorenje notice, je pri- nesel «Slov. Narod» zopet eno notico pod naslovom «Čipkarstvo», o kateri je napisal naslednji uvod: «Zadnjič smo priobčili od **strokovnjakov** nam doposlano notico o idrijskem čipkarstvu. Na to notico smo dobili naslednji odgovor.»

Mi, ki smo priobčili gorenjo notico, moramo tudi to, zlasti ker je nad vse interesantna. Prvič, ker jo je spisal bivši župan idrijski, trgovec s čipkami Dragotin Lapajne (sedaj suplent za francoščino na mestni realki naši), ki je lastnik firme «Štefana Lapajnete vdova» — drugič, ker je to direktni glas v obrambo čipkarskih trgovcev.

Notica se glasi:

Čipkarstvo. V štev. 38. «Slov. Naroda» je neznan dopisnik poročal o idrijskem čipkarstvu, ne da bi bil o stvari informiran več kot enostransko. Med vrstami se bero skrita očitanja idrijskim odjemalcem produciranega blaga, kateri baje izkoriščajo s prodajo surovega blaga, t. j. potrebnega sukanca, uboge izmučene delavke in jim plačujejo izdelano blago deloma le z živili. Naj mi bo torej dovoljeno v pojasnilo popisati razvoj čipkarske industrije v Idriji od nje početka. Pred dobro tridesetimi leti se je v Idriji večina delavskih žen in hčera pečalo z izvajanjem čipk, ne da bi imle za svoje blago kakega rednega odjemalca in mogle računati na fiksni postranski zaslužek kakor sedaj. Primorane so bile uboge reve svoje blago dajati na upauje kramaricam, ki so ga po kranjski deželi raznašale na prodaj in delavkam šele po vrnitvi s potovanja denar za blago izplačavale, eventualno tudi neprodano blago vrnile. Ob semnjih so prišli v Idrijo tudi hrvaški prekupci nabirat čipke, koje so jim delavke v gostilno prinašale malone zastonj. Leta 1872. je komité idrijskih dam po nasvetu občinskega urada prvič sestavil kolekcijo uzorcev in jo poslal na svetovno razstavo na Dunaju pod kupčijsko firmo «Št. Lapajne», kjer so bile tudi tamošnje čipke premirane z bronzovo kolajno. — Redno nakupovanje blaga, razpošiljanje uzorcev in po

teh naročenih čipk, razstavljanje po svetovnih mestih, po celi Avstriji in po inozemstvu je sistematično organiziral umrlí župan g. Št. Lapajne s pomočjo svoje soproge. Moralo se je v prvi vrsti skrbeti za proizvajanje nehibnega, enakomernega blaga, kajti prve razpošiljatve so se druga za drugo zaradi tehničnih napak in slabega materijala vračale nazaj. Skrbeti je bilo za napravo izvrstnega sukanca, kateri se je delavkam pri prevzemanju dodelanih čipk razdaval v primerni debelosti za vsak uzorec. Odpraviti je bilo treba navažo kupovanja sukanca po različnih prodajalnah v zneskih po 20 vin., kar je povzročilo, da je vsakih par vatlov čipk enega uzorca imelo vsled različne debelosti drugačen obraz. Delavke so bile prisiljene pri tvorničarju kupiti potrebni sukanec za celi bodoči kos čipk, kar se še danes izvaja in mora tudi v čipkarskih šolah izvajati v interesu dobrega blaga. To znaša približno za 10 kron produciranega blaga šestdeset vinarjev, kar da tvorničarju čistega dobička 6 vinarjev, delavki pa ne škoduje v nobenem oziru, kajti surovega blaga mora za svoje čipke imeti in brezplačno ga nikjer ne dobi. O kaki čipkarski šoli ni bilo ne duha ne sluha, ko je idrijska industrija že davno cretela, in ali je ta sploh ljudstvu ali prizadetim lokalnim faktorjem v poseben dobiček, naj ostane danes nerazmotreno. Toliko je pribito, da je in bo glavni smoter sedanjih in bodočih čipkarskih šol le škodoval že tako z davki preobloženim čipkarskim kupcem, ki si ne pridobivajo bogve kakega premoženja z izkoriščanjem ubogega ljudstva. Celo podjetje je bilo iz početka na reelni bazi, na 5% otvorjeno in ne nese več kakor vsak meščan potrebaje za pošteno odgojo svojih otrok in skromne življenske potrebe na stara leta. Primerjajo naj se le s skromnimi idrijskimi meščani podjetniki drugih dežel v različnih strokah, ki so si z manjšim naporom pridobili ogromne svote in potem naj se še komu očita oderuštvo. Da reagiram še na opombo, da bi bile delavke prisiljene kupovati pri tvorničarju čipk za prisluzen denar špecerijskega blaga, je neresnica. Špecerijska prodajalna ni v nobeni zvezi s čipkarsko kupčijo in, ako jo ima kdo, je dokaz

več, da ga čipke same zadosti ne živijo. Špicerijska prodajalna je ločena in vsakdo tam kupi, kolikor se mu poljubi za stalno ceno, kakor je v vsaki prodajalni. Da si delavka z lastnoročno pridobljenim zaslužkom nakupi živil in obleke za svojo rodbino, je umevno, kajti pri slabih gmotnih delavskih razmerah je prisiljena pomagati možu, očetu pri vzdrževanju rodbine in pač ne ena ne bo v zavidnem položaju denar naložiti na obresti. Ker pa tudi špicerijska konkurenca v Idriji za to skrbi, da v nizkih cenah prodajalec nadkriljuje prodajalca, si vsaka delavka prodajalno in blago lahko izbere in se nadalje tudi pri sedanji čipkarski konkurenci sam čipkarski kupec vsakršnega tlaka v svojem interesu zdržuje. Toliko v obrambo. L.

O enem slovenskem uradniku . . .

Imenuje se Josip Koršič; slušbuje v Idriji pri c. kr. montanskem erarju v činu c. kr. svetnika. Med montanskimi uradniki je on edini rojen Slovenec, menda nekje z Vipavskega. Od nekdej je ponos slovenskih narodnjakov idrijskih, ki so vsi srečni, da je v c. kr. službi c. kr. montanskega erarja za svetnika on, Slovenec . . . Je tudi občinski odbornik, izvoljen na program pol. društva «Jednakopravnost». Je predsednik šolskega sveta, kateremu je podrejena tukajšna k. k. Werksvolksschule. Skratka: Slovenec je, rodni naš brat, sin majke Slave . . . In skoro ni zameriti narodnjakom, da so nanj ponosni . . .

Delavci c. kr. montanskega erarja pa niso narodnjaki —; narodnih čuvstev ni njihovo srce polno, skrb in briga za bedni obstanek na ti zemlji jih tareta ter sta provzročila celo, da so kar izgubili vso vnemo za tako slovensko-narodno pridobitev kot je slovenski uradnik v c. kr. službi . . . Ti ljudje so se navadili gledati na vse c. kr. uradnike z istim merilom, pa naj zapadajo katerikoli narodnosti. O Nemcu Tchemerniggu so govorili, da ni prenapačen, o Čehu Kratkyju so bile razne pritožbe, o Čehu Svobodi se ne

govori preslabo, o Nemcu Schmidt u niso bile laskave sodbe itd. O Slovcu Josipu Koršiču pa se ni nihče še izrekel pohvalno, ampak skoro vsakdo zaškriplje z zobmi, kadar se o njem govori . . . Ja, je že tako! Internacionalna socialna demokracija je ubila v ljudeh zmisel za **slovenske** c. kr. uradnike ter vzbudila zmisel za pošteni obstoj v človeški družbi ter za trdovratni boj za delavčeve pravice.

In ni ga uradnika pri našem rudniku, ki bi hujše ravnal s slovenskim delavcem, kot ravna Slovenec Koršič. Pri njem je vsak delavec lenuh, zanikarnež, postopač. «Pa bi delali in bi zaslužili» — zakriči nad delavcem, ki pride k njemu pritožiti se nad slabim zaslužkom. Rudar, zbit, zmatran, umazan od potu, kolue na tihem in škriplje z zobmi — Koršič mu pokaže zadnjo plat telesa, s čimur je povedano, da je pritožba vzeta «na znanje». V jami mu je vsak rob mehak kot ilovica. Pride, potolče po kamenu in oitrga že določeni akord — Slovenci rudarji pa umejo pri slovenskem uradniku Koršiču to prednost, da smejo robančiti po slovenski . . . Pri bratovski skladnici ima uboga slovenska sirota v Slovcu Koršiču najboljšega zagovornika za nič dobiti . . .

Neprestano se pritožujejo vsi, ki imajo opraviti s Koršičem, da je preveč uljuden . . . Učitelji c. kr. rudniške šole, rudarji vdove, sirote — slednji je ves navdušen, da je pri c. kr. montanskem erarju uslužben kot Slovenec g. Koršič.

Drastičen slučaj se je zgodil minule dni. Več voznikom je odtrgal po 5 K; plačal jih je po manjšem gosposkem sihtu kot bi jih imel. Plačilni pravilnik pravi jasno: plačati je vse delavce po najvišjem gosposkem sihtu. Na pritožbo delavcev je g. Koršič po svoji navadi «uljudno» pripovedoval, da naj zahvalijo njega, da imajo še toliko . . . Vse je le njegova milost. Njega in boga naj idrijski rudarji zahvalijo, da se imajo tako dobro. V Afriki je vse drugo, tam še po «seksarju» na dan ne dobé itd. Ustanovite si podporno društvo, kjer bodete vkladali po 5 vin., in imeli bo-

dete denar. No, kaj so storili delavci? Veseli so bili, da imajo za uradnika in predstojnika slovenskega rojaka Josipa Koršiča . . .

Gospod nadsvetnik Bilek, pohvalite Kor-

šiča ter preskrbite, da kmalu avanzira kam ven iz Idrije. Morebiti bo med Nemci boljši. V Kitzbühel naj gre — Tschernigg pa naj pride nazaj!

ZMES.

Volilna reforma v zmlsu splošne in enake volilne pravice je bila v petek 23. svečana predložena parlamentu. Zgodil se je zgodovinski trenotek, kateri je z napetostjo pričakovalo vse zavedno avstrijsko delavstvo. Min. predsednik Gautsch je upošteval delavsko mnenje ter pod tlakom velikanskih manifestacij 28. novembra l. l. obljubil sestaviti volilno reformo v zmlsu splošne in enake volilne pravice. Obljubo je držal in izpolnil ne ozirajoč se na vsemogoče intrige privilegirancev. Volilna reforma je tu. Vprašanje nastaja, kakšna je ta reforma? Eno bodi pribito: naperjena je proti socialni demokraciji. Ako bi katera stranka imela glavno pravico pritožiti ter upirati se ti volilni reformi, imela bi to socialna demokracija. Volilna reforma je res splošna, ali enaka ni v zmlsu popolne enakosti, kajti v sestavi volilnih okrajev se enakost prebivalstva ni upoštevala. Najdrastičnejše se to vidi na Dunaju. Okraj Wieden ima komaj 50.000 prebivalcev in ki dozdej pri volitvah v državni zbor niti samostojni okraj ni bil, dobi dva poslanca, okraj Favoriten, ki šteje 130.000 prebivalcev, dobi le enega! Kako to! V okraju Wieden stanuje sama bogata kasta, na čelu seveda Rotšild in brata Gutmana, v okraju Favoriten pa sami delavci — socialni demokratje! Na Kranjskem n. pr. se vidi tudi prav jasno, da je volilna reforma napravljena prav po receptu dr. Šustersiča . . . Ljubljana tvori res samostojni volilni okraj — druga mesta in drugi industrijski kraji pa so zmešani s kmečkimi vasmí! Volilna reforma je izvršena proti socialni demokraciji in v korist klerikalcem. Ali vse to nas ne ovira, da konstatiramo svoje veselje nad dejstvom, da se je predložila. Če je tudi danes v prid klerikalizmu — vendar

gotova stvar je, da bo tudi sedaj še nezavedno ljudstvo izpregledalo klerikalne nakane ter postalo zavedno, socialistično. Glavna reč, da dobi ljudstvo one pravice, ki mu gredo.

Volilna reforma seveda pa s tem še ni zagotovljena — če je predložena. Njeni nasprotniki — veleposestniki, nemški liberalci, narodni radikalci, narodni «delavci» in podobni elementi — so že par mesecev na delu, kako bi si ohranili svoje dosedanje privilegije. Z volilno reformo so takorekoč vse stranke «nezadovoljne» — in bati se je, da je ne pokopljejo. Delavci homo na straži — in gorje ljudskim sleparjem. Sklepi naših zborov so v veljavi!

Volilni okraji na Kranjskem so v načrtu takole razdeljeni: 1) mesto Ljubljana; 2) okolica ljubljanska; 3) sodni okraji Radovljica, Kranjska gora in Tržič; 4) okraja Kamnik in Brdo; 5) okraji Vrhnika, Idrija, Logatec in Cerknica; 6) okraji Postojna, Senožeče, Ilirska Bistrica, Vipava in Lož; 7) okraji Litija, Višnja gora in Radeče; 8) okraji Krško, Kostanjevica, Mokronog in Trebnje; 9) Kočevje, Ribnica, Velike Lašče in Žužemberk; 10) okraji Novo mesto, Črnomelj, Metlika; 11) okraja Kranj in Škofja Loka.

Kdor pozna Kranjsko, ta ve, da za klerikalce te dežele bolj razdeliti niso mogli. Idrija je združena z Logatcom, Cerknico in Vrhniko — torej tak industrijalni kraj kot je naš — so djali skupaj s kmetškimi vasmí! Čisto jasno, zakaj? Idrija je socialistična, en tisoč volilcev bi dala socialnim demokratom, zato je ji postavi za pretežje kmečke klerikalne volilce. Ali pa Litija, Višnja gora in Radeče! V litijskem sodnem okraju je Zagorje z dobro socialistično organizacijo, ki da precej glasov soc. demokraciji, v Višnji

gori pa so sami kmetje, nad katerimi vlada klerikalni bič . . . Ali, bodi kakorkoli! Tudi na Kranjsko pride luč zavednosti in izgine črni klerikalizem. Delati bomo morali še intenzivnejše ko doslej!

V celoti pa hoče dati načrt Avstriji 455 poslancev, in sicer: Češka dobi 118 poslancev, Dalmacija 11. Galicija 88, Nižje Avstrijska 55, Gornje Avstrijska 20, Salcburško 6, Štajersko 28. Koroško 10, Kranjsko 11, Moravsko 44, Šlezija 13, Tirolska 21. Vorarlberška 4, Istra 5, Goriška in Gradiščanska 5, Trst z okolico 5.

Po narodnosti bi bil uspeh volitev na podlagi te volilne reforme takle:

Nemci	bi dobili 205;	doslej imeli 205
Čehi	» » 99	» » 87
Poljaki	» » 64	» » 72
Rusini	» » 31	» » 10
Slovinci	» » 23	» » 15
Hrvatje	» » 13	» » 12
Italijani	» » 16	» » 19
Rumuni	» » 4	» » 5

Vidi se, da bi Slovani precej pridobili. Delavci pa največ. Za socialne demokrate se računa 60—80 mandatov.

Predigra bodočih bojev. Klerikalci besné proti socialni demokraciji ter napovedujejo v «Slovincu»: «odločen boj izdajalski, hinavski, judovski, mednarodni podrepinci liberalnega pustolovstva — socialni demokraciji». Zakaj? Zato, ker socialna demokracija odkriva brezobzirno sleparske nakane klerikalizma. V Ljubljani so imeli soc. demokratje javni shod, kjer so razkinkali slovenske klerikalce tako, kot je bilo potreba — klerikalci so imeli tudi shod, na katerem so «delavci» dr. Krek in dr. Lampe farhali navzoče glede nerazdružnega zakona, kakor bi ta dva tonzuriranca vedela: kaj je zakon; svojo kuharico menja lahko dr. Krek vsak teden, isto stori lahko tudi dr. Lampe — in taki celibatorji propagirajo potem nerazdružnost. Oženite se nerazdružno najpoprej — potem pa govorite! Smešno je pač, ako govori katoliški duhovnik o zakonskem stanu, kateri ne pozna prav nič. V Avstriji so se namreč

začeli napredni elementi poganjati zato, da izmed zakonskih postavnih določb črtajo barbarske točke o nerazdružnosti. Gre se zato, da se dvema človekoma, ki nista bila v skupnem življenju srečna, da prosta pot izbrati si srečo. V današnji zakon se hoče dati moralo, današnji zakon se hoče posvetiti ter ga povzdigniti iz sedanjega blata. Ali kaj mar to klerikalcem? Ti vidijo le svojo korist in svoje interese. Socialni demokratje so za vsako koristno reformo, tako tudi za to! Vs'ed tega besnenje klerikalcev. Prav je tako! Odkrit boj naj se prične na celi črti — kajli bliža se uresničitev volilne reforme v zmislu splošne in enake volilne reforme; — odtod tudi te predigre bodočih bojev med svetovnjima reformoma med socializmom in klerikalizmom.

Ogrski parlament so 19. svečana z bajoneli razgnali ter ga zapečatili. Konflikt, kateri se že dalje časa napenja med večino ogrskega parlamenta in kraljem ogrskim, je dosegel vrhunec in počil . . . Večina ni hotela sprejeti vlade pod kraljevimi pogoji, vsa pogajanja so bila zaman — krona se je naposled odločila za odločilni moment . . . Imenovala je generala Nyirija za kraljevskega komisarja s plenipotenciarno polnomočje ter razpustila zbornico. Militarizem se je porabil proti večini in poslancem, ki so vedno dovoljevali potrebe militarizma . . . Ogrska koalicijska je okusila na sebi plodove svojega dela. Zdaj vlada absolutizem — konca ni videti, razvoja ne prerokovati. Najbrže pa pridemo do popolne ločitve Avstrije in Ogrske, kar bo edino pravilno.

Revolucija na Ruskem. Vlada divja. Na sto in sto, na tisoče in tisoče delavskega ljudstva se postrelja, pošlje v rudnike v Sibirijo — hoče se izpodbiti v ljudeh vsakomado na boljše življenje. — V Petersburgu samem je nad 30 000 delavcev brez dela. — Ječe so povsod prenapolnjene.

Iz strokovnega gibanja. V letu 1905. je izbuknilo v avstrijski državi 660 mezdnih preprirov, in sicer: 641 stavk (štrajkov) in 19 izprtij. 2620 podjetij je bilo zaseženo s stavkami, stavkalo je med 136.503 delavcev

89.185 oseb. 425 stavk je bilo napadajočih, 100 obrambenih; 116 stavk pa je bilo nedoločenih namenov.

Kdo plača davke? Zemljiškega davka se je l. 1904. vplačalo 32.854.132 K, direktnega

davka od žganje, vina pa je bilo 140 milijonov kron, davka od mesa, cukra itd. 254 milijonov — indirektni davki so znašali 440 milijonov kron. Vse plača delavec, kateremu se zato noče dati najmanjših pravic!

Iz idrijskega okraja.

Žrtev hujskačev proti «Občnemu kons. društvu» in njega ravnatelju sodr. A. Kristanu je postal bivši podpredsednik Obč. kons. društva Anton Treven. Moža so spravili gotovi krogi na led, obetajoč mu zlate gradove. Vbili so mu fiksno idejo, da se gode v «Obč. kons. društvu» nepravilnosti — vspeh te fiksne ideje je bil, da je v neki seji govoril vse mogoče neresnične reči. Predsednik nadzorstva sodr. A. Straus ga je opozarjal, da mora govorjeno dokazati, in ga smatra za lažnjivca. Temu se je pridružil tudi sodr. A. Kristan, ki je podpisal protokol, v katerem je zapisnikar sodr. T. Filipič napisal, da se je seja izrekla, «da je konstatirano, da je Anton Treven lagal». Anton Treven je šel nato sodr. A. Kristana, Iv. Strausa in T. Filipiča tožiti, radi razžaljenja časti, češ, on ni lažnjivec. Toženci so nastopili dokaz resnice ter dokazali tudi, da je v teh zadevah Treven lagal. Sodnik dr. Ogoreutz je priznal, da je dokaz resnice doprinešen ter da je Treven **res lagal**. Obtoženci so bili oproščeni, Treven pa je moral plačati troške. Treven pa ni imel še dosti. V svoji zaslepljenosti je ovadil celo sodruga A. Kristana, da je kot ravnatelj «Obč. kons. društva izvršil več nepoštenosti. C. kr. državno pravdnštvo je uvedlo obšerno preiskavo, zaslislalo vse polno prič — nasprotniki so si meli od veselja roke, češ, zdaj pa bo nekaj. Dne 19. svečana pa je dobil sodr. A. Kristan obvestilo od c. kr. okrajne sodnije, da je c. kr. državno pravdnštvo ustavilo vsako nadaljno preiskavo proti njemu, ker ni zato najmanjšega povoda! Sodr. A. Kristan je nato nameraval preganjati A. Trevena radi obrekovanja in žaljenja na časti; njemu so se nameravali pridružiti tudi sodr.: Ivan Straus, Tomaž Filipič, Josip Kogej, Anton Kos in Franc Kobal. Ko je to A. Treven zvedel, prosil je že odpuščanja ter pred notarjem dr. A. Peganom podpisal izjavo, ki je priobčena v današnji številki. Izjavil je tudi pod častno besedo, da odstopi od vseh funkcij, katere ima danes, to je: od časti odbornika bratovske skladnice ter od časti odbornika rudarske zadruga — S tem je smatral sodr. Ant. Kristan, da je stvar jasna ter je odstopil od daljšega preganjanja. Občni zbor «Obč. kons. društva», ki se je vršil 18. svečana, pa mu je tudi enoglasno votiral popolni absolutorij, izrekši mu še najtoplejšo zahvalo za njegov trud in njegovo vzorno upravo podjetij «Občnega konsumnega društva».

Zakaj to pišemo? Zgolj radi tega, da zopet pokažemo, kakšnih sredstev se nasprotniki poslužujejo,

da bi uničili sodruga A. Kristana ter «Občno kons. društvo». Ako še povemo, da je imela v ti stvari po **Trevnovi** lastni izpovedi, ki jo je 19. sveč. pred pričami storil, roke celo c. kr. montanska direkcija, potem mislimo, da je vsakomur jasno, kako so stvari stale. Idrijsko organizirano delavstvo pa stoji za sodr. A. Kristanom neomajano kakor skala, ker ve, da je poštenjak. Mi pa obžalujemo le Antona Trevena, da se je tako daleč izpозabil — bo pa naj za svarilen vzgled vsakomur, kdor bi hotel iti po njegovi poti.

Lov idrijske mestne občine. V neki tajni seji l. 1905. mestnega odbora naše občine se je oddal lov naše občine v najem «Lovskemu klubu» za svoto 40 kron. Ta lov je vreden 10krat toliko. Lovskega kluba člani pa so župan Šepetavec, podžupan Dragotin Lapajne, odbornik F. Kos itd. Proti takemu postopanju pa se je pritožilo — «Delavsko društvo» na c. kr. okrajno glavarstvo v Logatecu. Sodruga A. Kristan je tudi osebno govoril o ti zadevi s c. kr. glavarstvenim komisarjem. Stvar se je vlekla daljšo dobo, 25. sveč. t. l. pa dobi vendar predsedstvo «Delavskega lovskega društva» nastopni «prepis»: Št. 275. Logatec, 11./1. 1906.

Mestnemu županstvu v Idriji!

Glede na tam. poročili od dne 25. okt. 1905., št. 1686, in 8. jan. 1906., št. 28, se županstvu naroča, naj da predlog o podaljšanju dosedanjega lovskega zakupa mestnega občinskega lova po § 1. deželnega zakona od dne 27. sept. 1887. dež. zak., št. 27., še enkrat občinskemu odboru na razpravo, ker seja z dne 12. okt. 1905. glede te točke po § 42. obč. reda ni bila sklepna.

Opozarja se še posebej, da starešini in odborniki, ki so pri tej stvari zapadeni, se dotične seje oziroma sklepanja ne smejo udeležiti. (§ 44. obč. reda.)

C. kr. okrajni glavar
Kremenšek m. p.

Dolžnost županstva je sedaj, razpisati lov ter potem dati ga onemu, ki ponudi največ. To sploh ne gre, da bi bogataši à la Nagode etc. imeli lov našega mesta zastoj. Tu so dohodki — ali gospodje pa plačilo, to se ne vjema. No, pa homo že še poskrbeli, da se takemu gospodarstvu napravi konec. Počasi gre, ali pojde za gotovo!

Čudne špase si dovoljuje c. kr. direkcija! V plačilnem pravilniku, kateri smo objavili v zadnji številki našega lista, stoji jasno zapisano, da dobe vsi rudniški delavci, ki so ob času tega pravilnika v stalnem rudniškem delu, brezplačno naturalne doklade-

Taki plačilni pravilniki so bili razobešeni tudi po čakalnicah. Mladeniče je gospod Korsič tudi že povabil k sebi, da mu povedo: ali vzemo naturalne doklade ali denarne? Sam c. kr. nadsvetnik Bilek je sodr. I. Strausu kot predsedniku krajevnega odbora dejal, da je plačilnik pravilen. Kar pa pride glas, da plačilnik ni pravilen, namreč, da je pomota ter da naturalne doklade ne dobi nobeden, ampak vsi le denar. Vprašamo sl. c. kr. direkcijo, ali je tudi ona podlegla predpustnim šalam? Dolžnost odbornikov rudarske zadruge je, da prepovedo take špase. Ako gg. v gradu ne znajo predstavljati nemških vlog, naj se dobe drugi.

O zahtevah delavcev našega rudnika, katere g. poljedelski minister ni uvaževal, se prav marljivo debatira. Splošno mnenje je, da od postavljenih zahtev se niti za las ni umakniti. Napeti pa ho treba vse moči, da se gospodom dokaže brezumnost njih početanja. — Rudarji, v organizacijo! Pripravljajmo se!

Gosp. dekan Arko si je že pletel lavorike po «Naši Moči» in «Slovenu» — kaj vse je dosegel pri ministru. Zdaj so vsi slivospevi potihnil, ko so rudarji izrekli, da s takšnim ministrskim odgovorom niso zadovoljni. Mi smo muenja, da g. dekan ni prav informiral ministra, čeprav se je vozil z njim v Legatec. Če bi ga prav informiral, bi tak odgovor ne smel priti — če ga pa je, potem pa g. dekan pri ministru nima prav nič veljave . . .

Občinske volitve v Sp. Idriji bodo tudi pr v kmaču. Triletna doba je že potekla. Volilni imenik bo v kratkem razporežen. Opozorjamo vse sodrugevolilce v Sp. Idriji, da pregledajo volilni imenik. Kdor ne bo vpisan, naj reklamira.

Izjava.

Podpisani Anton Treven, rudar in bivši podpredsednik nadzorstva «Občnega konsumnega društva», izjavlja s tem, da obžaluje vse žaljive besede, ki jih je govoril o ravnatelju g. Antonu Kristanu ter vsa svoja podtikanja, ki jih je navedel v svoji ovadbi, katero je proti ravnatelju g. A. Kristanu na zapisnik c. kr. okrajne sodnije vložil. Obenem obžaluje tudi vse žaljive besede, ki jih je govoril glede nadzornikov «Občnega konsumnega društva»: gg. Ivana Stravsca, Jožefa Kogejca, Franceta Kobala, Antona Kosa in Tomaža Filipiča ter se zavezuje plačati vse tozadevne stroške.

V Idriji, dne 20. svečana 1906.

Anton Treven l. r.

Izdajatelj in odgovorni urednik Anton Kristan.

Skrb vsake gospodinje je posvečena družinski blaginji!

**Kathreinerjeva
Kneippova
sladna kava**

je po Kathreinerjevem načinu svojega proizvajanja okusna, zdravju v prospeh in poceni, ima torej neprecenljive prednosti za vsako gospodinjstvo!

Poudarjajte pri nakupovanju izrečno ime Kathreiner in zahtevajte le izvirne zavoje z varstveno znamko župnik Kneipp.

Kašelj!

Kdor trpi na kašlju, rabi naj povsod preizkušeno olajševajoče in zelo okusne

Kaiserjeve prsne karamele.

2740 notarsko overovljenih spričeval kaže uspehe pri kašlju, hripavosti, kataru in zažlemanosti.

Paketi po 20 in 40 vin. — Pravi so le z znamko: „Tri jelke“. — Zaloga pri

Daniel Pirc, lekarna v Idriji.

Janez Vidmar čevljarški mojster v Demšarjevi hiši

se priporoča cenj. delavcem v izdelovanje vsake vrste obutev trpežno in po nizki ceni.

Tiskal Iv. Pr. Lampret v Kranju.